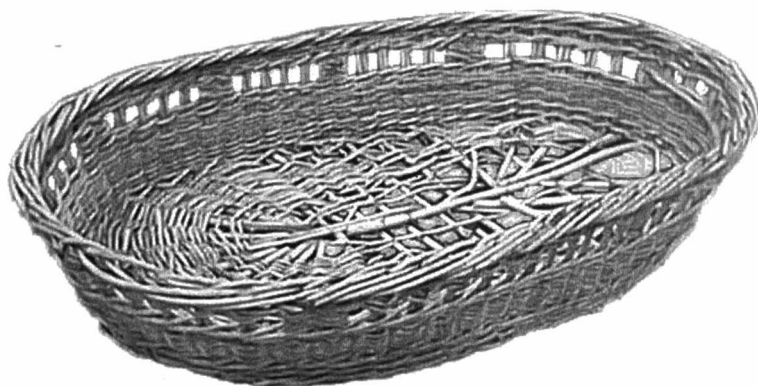

Biggenmarkten en de varkenshandel Bafcop

Mark Adriaen

Afb. 1: Biggenmand van de varkenshandel Bafcop te Reningelst.

De familie Arthur Bafcop was in de 20ste eeuw in de Westhoek bekend als veehandelaarsfamilie. De varkenshandel nam daarbij zelfs een grote plaats in. De bedrijvigheid werd opgestart door stamvader Arthur Bafcop. Zijn zes zonen hadden rechtstreeks of onrechtstreeks allemaal met de varkenshandel te maken. Albert, Robert, Origène en Florent Bafcop hebben aan varkenshandel gedaan. In het telefoonboek van 1949-1950 staan Albert en Robert vermeld bij de rubriek “varkenskooplieden”, Arthur en Origène Bafcop staan vermeld bij de rubriek “veehandel”. (1) Norbert Bafcop deed een tijdlang vervoer van varkens en Herman Bafcop deed het drukwerk voor de varkenshandel, de “zwienecommerce”. Om officiële documenten te mogen drukken had hij een grote som geld als waarborg moeten storten.

1. De varkenskooplieden Bafcop

1.1. Arthur Bafcop

Arthur Bafcop (Reningelst 1882 - 1979) huwde in 1911 op 29-jari-ge leeftijd. Op jonge leeftijd begon hij handel te drijven in konijnen. Hij kocht konijnen op om ze te vetmesten in de stallingen van het ouderlijk huis “De Boerenhol”. Hij slachtte ze en de konijnen werden mooi opgestoken met de pootjes speciaal gedraaid. Ze werden

(1) KTT, Officieel telefoonjaarboek 1949-1950, blz. 2288, 2289, 2294 en 2295.

Afb. 2: De oude varkensstallen, haaks gebouwd aan de achtergevel van het ouderlijk huis "De Boerenhol", foto op 1 mei 1997.

verpakt in houten kistjes en verkocht aan een handelaar voor verzending naar Engeland. Met dit handeltje heeft hij zijn eerste spaargeld verdiend.

Ooit ging hij eens naar Poperinge bij "marchand" Oscar Maerten die de herberg "Au Cheval de Bronze" uitbaatte in de Garenstraat rechtover de Sint-Bertinuskerk. Het was een slechte tijd voor de varkenshandel en Maerten had drie nesten biggen over en hij kreeg ze niet verkocht. Arthur Bafcop kon ze goedkoop verwerven en hij kocht ze allemaal op. Thuis in "De Boerenhol" vertelde hij dit en al zijn broers, die moegewerkt van het dagelijkse labeur net thuiskwamen, waren kwaad dat hij het geld zomaar buiten gooide. Arthur trok dan onmiddellijk op "toer" en was in staat diezelfde avond alle biggen te verkopen met winst. Dit is het begin geweest van zijn handelspraktijken. Later kocht Arthur biggen op, slachtte ze en stuurde het vlees met de boot naar Engeland. Bij het slachten werden de biggen "geschoept", dit is een bewerking waarbij de karkas in kokend water gedompeld werd en waarbij men het vel afschraapte. Het afbranden van het vel, zoals gebruikelijk was bij grote varkens, kon bij biggen niet toegepast worden omdat de huid te week is.

Arthur had eerst een Citroën vrachtwagen voor zijn veevervoer. In 1938 kocht hij aan de garage Gustave Vandamme uit Ieper een Amerikaanse vrachtwagen Fargo Chrysler. Fargo is de naam van een Amerikaanse stad. Hij liet zijn Citroën vrachtwagen over aan die garage. Vóór de oorlog heeft hij zijn Amerikaanse vrachtwagen

moeten inleveren aan het Belgisch leger. Daarom kocht hij zijn oude Citroën terug van garage Vandamme. Deze vrachtwagen werd gestookt met het gas van steenkolen. Als er geen gas meer in de kolen was, stopte de wagen heel bruusk. De kolen werden weggegooid en er werden nieuwe in de oven gedaan. De mensen op straat raapten snel deze kolen op. In deze steenkool was wel geen gas meer; maar ze waren niet opgebrand; ze konden nog dienen voor verwarming in de woning. De eerste vrachtwagen die Arthur na de oorlog kocht was ook een Fargo, afkomstig van het leger. Arthur verkocht ook varkens aan handelaars die ze bij hem kwamen afhalen:

- Adolf Moens van Schepdaal.
- Jan Van Tricht uit Booischot. Vader van Victor en François Van Tricht. Victor reed met de vrachtwagen. François is verongelukt. Theo (Theofiel, Fiel) was een neef van hen en handelde ook in varkens. De varkens gingen naar het Hageland.
- Henri Cooremans uit Keerbergen. Zoon Cyriel Cooremans uit Keerbergen volgde hem op.
- Frans Vandeputte uit Schriek heeft Cooremans opgevolgd. Hij kocht ook op de biggenmarkt te Roeselare.

Herman Bafcop moest als kind vroeg opstaan om de varkensjongen te helpen inladen bij deze leveringen. Maar de mensen dronken eerst een uur lang koffie met “dreupels” Calvados en Herman vond dat hij daarvoor zijn slaap niet moest laten. Daarom vroeg hij om hem in het vervolg maar op te roepen als ze zouden beginnen inladen.

Het gezin Fernand en Yvonne Adriaen-Bafcop heeft na de tweede wereldoorlog een drietal varkens gekweekt in het washok. De biggen kwamen van Arthur Bafcop die wekelijks op vrijdag samen met zoon Florent naar de markt aan de Vette Os op de “Bertenplaats” te Poperinge kwam met hun vrachtwagen. Wanneer 's middags de schoolbel ging in het College, rende Luc Adriaen naar hen en vroeg om met de vrachtwagen mee te mogen rijden naar huis. Zij kwamen 's middags immers op bezoek bij zijn ouders in de Ieperstraat 44. Ook Herman Bafcop kwam op vrijdag naar Poperinge. Hij leverde dan zijn drukwerk en legde relaties in de cafés te Poperinge.

Afb. 3: Johan Adriaen op de koer van de Ieperstraat 44 te Poperinge met een big van zijn grootvader Arthur Bafcop rond 1952.

1.2. Florent Bafcop

Florent studeerde in 1942 af in het College te Poperinge. In oktober 1942 trok hij naar Leuven tot de lessen er door de Duitse overheid opgeschort werden. Vanaf 1 mei 1943 deed hij gedurende zes maanden verplichte arbeidsdienst bij de Transportgruppe O.T. in een Chalet te Kemmel bij het kasteel. Daarna heeft hij "commerce" gedaan. Voor zijn ouders telde alleen de handel. Florent had trouwens geen zin meer om te studeren. Hij had in oorlogstijd veel kunnen uitgaan en het was voor hem een mooie tijd geweest.

In de jaren 50-60 reed Florent met een Fargo, een omgebouwde legervrachtwagen. Bovenaan was er een rek waarop varkensmanden en strobalen konden worden geplaatst. Florent heeft ook een vrachtwagen Mercedes 406 en 408 gehad.

Florent is gehuwd in 1954. Hij was toen 31 jaar en had tot dan thuis gewerkt. Florent wilde na zijn huwelijk toch ook eens iets voor zichzelf hebben, en daarom werd de volgende verdeling afgesproken: de varkens en de helft van de 'koebeesten' waren voor Florent. De andere helft van de 'koebeesten' was voor vader Arthur die toen 72 jaar was.

Vóór zijn huwelijk heeft Florent nog varkens gekweekt bij Robert Deconinck, zijn latere schoonouders. Florent heeft zijn eerste varkens gekocht aan Paul Carbon.

In die tijd kon men een contract afsluiten voor levering van biggen

Afb. 4: De omgebouwde leger-
vrachtwagen van veehandel Bafcop
te Reningelst.

Afb. 5: Fargo vrachtwagen, jaren 1950-60. Foto genomen te Reningelst met de brouwerij Six op de achtergrond.

aan 1500 fr. het hele jaar door. Dit kon riskant zijn. Arthur Bafcop was eens een contract aangegaan met een boer voor levering van biggen aan hem tegen een vaste prijs. Toen de varkens duurder werden, kon hij geen biggen meer kopen bij deze boer. Door deze ervaring raadde Arthur zijn zoon aan geen contracten af te sluiten.

Florent is net als zijn broer Origène begonnen met varkens te vetmesten en deed dit zijn hele loopbaan. Florent en Albertine plaatsten een varkensstal in 1955-56. Florent heeft zijn eerste vetgemeste varkens verkocht aan 19 fr. per kg. Hij "vette" zijn varkens en verkocht ze aan het slachthuis vanaf 100 kg. Dank zij Origène heeft hij in de jaren '50 zijn vetgemeste varkens eveneens aan Pauwels van Reninge verkocht.

In Ploegsteert bood Florent op een woensdag in 1955 de prijs van 2200 fr. voor een big. De landbouwer wilde 2250 fr. De vrijdag erna kon men geen biggen meer verkopen. De boer was daardoor gedwongen die varkens zelf vet te mesten op de hoeve. Florent kocht later die vetgemeste varkens aan 19 fr. per kg, en dat was een lage prijs.

Florent had 15 ha land en weide in gebruik, éénmaal bijna 20 ha. Dit was veel, zeker met de veehandel er bij.

1.3. Robert Bafcop.

Florent heeft nog een tijd meegeholpen met zijn broer Robert, die ook een varkenshandel had. Florent nam de varkens van Robert mee naar de biggenmarkt van Roeselare. Robert ging mee om zijn biggen te verkopen. Begin jaren '60 heeft Florent de volkswagenbestelwagen van zijn broer Robert overgenomen.

1.4. Origène Bafcop

Florent nam soms biggen mee vanuit Elverdinge naar de markt te Roeselare. Origène reed mee en verkocht er ook zelf zijn biggen. Origène handelde meer in runderen, minder in varkens. Origène deed zijn vetgemeste varkens naar Pauwels te Reninge. Pauwels had er een slachthuis dat nu opgedoekt is. Vóór zijn huwelijk, hielp hij ook mee in de veehandel van zijn vader Arthur Bafcop. Tijdens de tweede wereldoorlog was hij zelfs zaakvoerder van de veehandel Bafcop te Reningelst omdat zijn vader Arthur marktcommissienair

van de veemarkt te Ieper was en omwille van onpartijdigheid geen handel mocht drijven.

1.5. Albert Bafcop

Albert had in de Polenlaan nr. 6 te Kemmel een bloeiende varkenshandel. Het adres was vroeger: Dorp nr. 6 te Kemmel. Albert Bafcop was de grootste "marchand" in de familie Bafcop.

Luc Adriaen is nog met zijn oom Albert Bafcop meegeweest om 's morgens vroeg varkens te gaan kopen bij de boeren. Albert Bafcop reed toen met zijn Volkswagen "kever" met de achterraut volgeplakt met stickers van de etappeplaatsen in de Ronde van Frankrijk. De landbouwers hadden hiervoor veel interesse en waardering. De nesten biggen werden meestal door de helper Jerome Vansteenkiste opgehaald met de Volkswagenbestelwagen. De biggen werden naar de biggenmarkten van Roeselare en Waregem gebracht met de Ford vrachtwagen. Vooraan op de motorkap stond er een wereldbol.

Albert voerde vetgemeste varkens van 100 tot 120 kg, die men "schotelingen" noemde, uit naar een groot bedrijf te Marseille. Deze hadden een zeer groot huis en uitgestrekte landerijen in de "Camargue". Albert Bafcop is er nog met zijn broer Herman op

Afb. 6: Het gezin Albert en Maria Bafcop-Moerkerke aan de woning te Kemmel bij de thuiskomst van de Ronde van Frankrijk rond 1962.

bezoek geweest en ze werden er feestelijk ontvangen. De varkens werden vervoerd en geleverd door een handelaar uit Marseille die er om kwam naar Kimmel. Jerome Vansteenkiste hielp inladen. De varkens werden in Marseille geslacht.

Toen Albert of Berten als sportjournalist voor het Nieuwsblad gedurende drie weken weg was naar de Ronde van Frankrijk, deed Florent zijn varkenshandel verder met Alberts knecht Jerome. Albert had hier en daar 'facteurs' zitten, een soort vertegenwoordigers die zochten waar er biggennesten waren in de streek. Tijdens de Ronde van Frankrijk kreeg zijn broer Florent de tips van de 'facteurs' en ook de prijzen. Florent wist welke "facteur" betrouwbaar was en wie over- of onderschatte. Hij ging dan de biggen kopen en de knecht Jerome ging die dan ophalen. Florent hield zich ook bezig met al het administratieve werk.

In de jaren '60-65 leverde Albert ook varkens aan een handelaar Decker te Beauvais, een Nederlander. Bij Berten Bafcop te Kimmel was het de zoete inval. Decker kwam er om de voorwaarden te bespreken. Albert bekwam goede voorwaarden voor wekelijkse leveringen. De varkens werden hier geslacht. Alles ging goed in het begin.

De voorlaatste dag van de Ronde van Frankrijk reed Florent gewoonlijk met Maria Bafcop-Moerkerke naar Parijs om zijn broer

Afb. 7: De varkensstallen van Albert Bafcop op 3 april 2002. De gebouwen zijn ondertussen afgebroken.

Afb. 8: Binnenzicht van de varkensstallen van Albert Bafcop te Kemmel op 3 april 2002.

Berten af te halen. Ze waren soms vergezeld door Hilda (dochter van Albert en Maria), Albertine (echtgenote van Florent) en Elvire (de vrouw van Karel van Wynendaele). Ze gingen dan samen uit in Parijs. Albert kwam dan ook naar Parijs, want in de voorlaatste rit gebeurde er toch niets. Albert vroeg aan Maria of Decker al betaald had voor de leveringen varkens. Hij had niet betaald, zei Maria. Ondertussen waren bij Decker reeds drie weken lang varkens geleverd tijdens de Tour zonder dat hij ze betaalde. Voordien werden er reeds gedurende vier weken varkens geleverd. Albert kende veel mensen in Parijs. Op de markt aan de Porte La Violette, de grote varkensmarkt van Parijs, heeft men aan Albert voorgesteld dat hij met wissels zou werken om aan zijn geld te geraken. Albert heeft zich wekelijks laten betalen met wissels en heeft op die manier dan toch bijna het volledige bedrag gekregen, maar hij heeft niet meer verder geleverd aan Decker.

-Jerome Vansteenkiste was voor Albert knecht én “facteur”. Hij zocht bij de boeren goede “viggen” voor Albert. Hij kreeg een procentje en kocht soms ook voor zichzelf beestjes. Jerome werd “Cassetout” genoemd omdat hij er nogal geweldig invloeg en soms iets brak.

1.6. Gebiedsverdeling voor aankoop

De familie Bafcop kocht bij de landbouwers biggen met een gewicht van 20 à 25 kg. Ze verkochten deze dieren op de plaatselijke big-

genmarkten. De 4 broers Bafcop wilden elkaars klanten, de boeren, niet afpakken. Bij een gekende klant van een broer gingen ze niet. Ze waren geen concurrenten. Elk was beschermd in zijn eigen gemeente. Buiten de parochie was het vrij. Ze kwamen samen feestvieren met de kermis en op Nieuwjaar.

Hun gebiedsindeling zag er zo uit:

- Arthur: Ploegsteert, Komen, Waasten, Nieuwkerke, Wijtschate. Abel en zoon Jules Parret waren te Ploegsteert facteur van Arthur. Ook Henri Dequeker van Poperinge was zijn facteur. Hij werd "Kweker" genoemd. Het was een betrouwbaar persoon. Hij is Herman Bafcop komen bezoeken toen deze zijn been gebroken had. Deze regio werd door Florent overgenomen.
- Albert deed Kimmel, Westouter, Nieuwkerke, Wijtschate, Komen, Houthem, Hollebeke, Ieper en de "wale pays".
- Origène: Elverdinge
- Robert: Poperinge, Abele, Roesbrugge, Proven, Izenberge, Leisele, Krombeke, Watou.
- Florent: Reningelst, Westouter, Loker, Nieuwkerke, Dranouter en Ploegsteert. Florent had twee facteurs: Termote, een paardenhandelaar in Dranouter, en Jules Parret in Nieuwkerke. Florent deed zoveel mogelijk alles zelf, dit was zijn sterkte.

Afb. 9: Postkaart van rond 1900 met de biggenmarkt te Marquise.

2. De varkensmarkten

Rond de jaren 1900 waren er heel wat lokale varkensmarkten, onder meer in Terwanen, Marquise en Arras in Frans-Vlaanderen en in Oost-Vlaanderen te Zottegem, Eeklo en Geraardsbergen. In West-Vlaanderen waren er onder andere varkensmarkten te Poperinge, Ieper, Roeselare, Waregem, Nieuwpoort, Torhout en Brugge.

De varkens werden door de boeren aangevoerd met karren en zelfs met varkensberries op kruiwagens. Zo is er een kar met varkensren uit Oostvleteren bewaard in het Provinciaal museum Buskampveld te Beernem. (2) Deken De Bo gaf in 1892 volgende beschrijving van een "varkensrenne": *Groote kooi of soort van houten kist uit riggels, latten of schee'n verveerdigd, waarin men de verkens opsluit om ze aldus op eene kar te stellen en naar de markt te voeren.* (3) Traditioneel was de junimaand een slechte tijd voor de varkens-

(2) Luc DEVLIEGHER, *Landelijk en ambachtelijk leven*. Brugge, 1998, blz. 127 en 239.

(3) Leonard-Lodewijk DE BO, *Westvlaamsch idioticon*. Gent 1892, blz. 1095.

Afb. 10: Kar met varkensren uit Oostvleteren.

handel. De boeren uit Vlaams-Brabant moesten dan hooien en hadden geen tijd om biggen te komen kopen bij de handelaars. In 1974 bestonden er nog twee wekelijkse varkensmarkten in West-Vlaanderen: een varkensmarkt op het Sint-Amandsplein te Roeselare op dinsdagvoormiddag en een biggenmarkt op de Grote Markt te Waregem op zaterdagmorgen. (4) De wekelijkse biggenmarkt te Tienen en Tongeren bestond nog in 1984. Arthur en Florent Bafcop gingen wekelijks naar de biggenmarkt van Poperinge en Roeselare. Albert Bafcop verkocht op de biggenmarkten van Roeselare en Waregem, terwijl Robert Bafcop naar de biggenmarkt van Poperinge ging.

2.1 Poperinge aan de Vette Os

Poperinge had een lange traditie van varkensmarkten. Tijdens het paas- en oogstfeest werden er destijds in de Ieperstraat en de “Yperdamcouterre”, de huidige Guido Gezellestraat, een varkens- en schapenmarkt gehouden. Het is meer dan eens gebeurd dat op die plaatsen mensen en dieren overreden of gewond werden door het drukke verkeer dat er voorbijkwam. Daarom werd op 17 juli 1676 beslist dat men voortaan de varkensmarkt in de Vlamingstraat en de schapenmarkt in de Priesterstraat zou houden.

In 1921 werd door het stadsbestuur beslist opnieuw maandelijks een varkensmarkt te laten houden op de “Kleine Markt”, nu Burge-

(4) Spiegel van het Westvlaamse volksleven. Brugge, 1974, blz. 22-23.

Afb. 11: Zwienemarkt te Poperinge
rond 1925.

meester Bertenplein. Dit was vóór de herberg De Vette Os. Telkens was het een lawaaierig spektakel toen een handelaar met sterke knuist de biggen bij een poot of een oor uit de korven greep. Een tijd lang werd deze plaats dan ook de “Zwienemarkt” genoemd. ⁽⁵⁾ Op de foto zien we dat de varkens aangevoerd werden met beestenwagens. De biggen werden uitgestald in houten bakken op rechte poten en ook in varkensmanden. In deze recipiënten werd eerst stro gelegd. Vóór de tweede wereldoorlog was de biggenmarkt er op maandag en vrijdag. Na de oorlog werd de wekelijkse markt beperkt tot de vrijdag, op de binnenkoer van de Vette Os. De plaats was overdekt en ingedeeld in varkenshokken met houten schutsels. Er was ook een bascule. De markt was privé. Er moest niet betaald worden, er waren geen kosten. In de jaren '50 brak er mond- en klauwzeer uit. Te Poperinge mochten er tijdelijk geen varkensmarkten gehouden worden. De veehandelaars hielden toch markt aan De Vette Os. De eerste die door commissaris Tjoen van Poperinge gepakt werd, was Robert Bafcop! Robert was goed bevriend met commissaris Tjoen omdat ze beiden duivenmelkers waren. Vriendschap kon evenwel niet baten.

Robert en Florent Bafcop kwamen er biggen verkopen. Florent kwam om 6 uur 's morgens aan in de Vette Os. Albert Bafcop kwam

(5) Willy TILLIE & Stefaan COSSEY, Van alle markten thuis. Poperinge, 1988, blz. 17.

op vrijdag naar de markt te Poperinge, niet om er te verkopen, maar om te weten hoe de prijs voor de biggen was. De beste manier om hier achter te komen was uiteraard samen met de handelaars een “druppel” te drinken in het café. Er werd heel wat gedronken en de drie broers Albert, Robert en Florent waren er vaak samen. De Vette Os werd uitgebaat door Emiel Creus en zoon Gilbert, gehuwd met Yvonne Ostyn van het Hof van Commerce in de Casselstraat, zus van veearts Roger Ostyn. De biggenmarkt is er vroeger gestopt dan te Roeselare, namelijk rond 1970.

2.2. Ieper

Aan de herberg “Au café des bouchers”, in de Slachthuisstraat te Ieper, poseerden in 1911 enkele varkenshandelaren en slachters met enkele verhandelde varkens. (6) Deze herberg, die aan de veemarkt paalde, werd ook het “Slagtershof” genoemd. (7)

2.3. Roeselare

Florent is in 1942 voor de eerste maal met zijn vader Arthur meegegaan naar de markt te Roeselare met biggen. Het was tijdens de oorlog. Ze konden bijna niet op de markt want er was te veel volk. Iedereen kwam en vroeg: “Ga je een bendetje houden voor mij?”. Arthur waarschuwde zijn zoon Florent en zei dat er een tijd zou

(6) Jan DE WILDE, Ieper de verdwenen stad. Ieper, 1988, blz. 228.

(7) Staf VERHEYE, Vier eeuwen Ieperse herbergen. Ieper, 1999, blz. 255.

Afb. 12: De varkenshandel te Ieper in 1911.

komen dat ze hun biggen niet zouden kwijtgeraken. Deze voorspelling is uitgekomen. Er is een tijd gekomen dat de handel slecht ging en dat ze de biggen niet kwijt geraakten.

Handelaar Roger Vandekerkhove, een Waal uit Leers-Nord, met de roepnaam "Kazak" sprong in 1942 op de wagen en wilde alles kopen: "Hoeveel voor allemaal?". Hij kocht alles, ook de vuile en de roste biggen.

Bij het opkopen van de biggen bij de boeren kregen Arthur en Florent Bafcop van de landbouwer een "ballo" stro mee voor op de markt. Wanneer de biggen duur stonden, was het moeilijk om stro mee te krijgen. Wanneer de varkens vuil waren, werden ze op maandag, daags voor de markt gewassen met lauw water en een zachte borstel waarmee het haar geborsteld werd. Daarna werden ze met stro gewreven tot ze mooi wit waren. Ze deden ze in een hok met veel schoon stro. De varkens werden dan mooi bleek. Als de biggen bruin van uitzicht waren werd dit meestal veroorzaakt door bepaalde voeders. De dieren groeiden goed op, maar kregen een bruinere huidskleur: ze zagen er bruin-branderig uit. De bleke varkens waren meer in trek. Daarom strooide men bloem op de biggen. Met een borstel, een halve kamerveger, wreef men er op tot ze mooi wit waren.

De markt te Roeselare begon op dinsdagmorgen om 6 uur. Het was vroeg opstaan, want om plaats te hebben te Roeselare moest men er vroeg zijn. Arthur en Florent vertrokken om 4.30 à 5 uur, soms zelfs om 3 uur 's morgens. Er werden vier of vijf varkensmanden boven op de vrachtwagen meegevoerd. Het gebeurde dat ze veel biggen meenamen en ze niet allemaal in de vrachtwagen konden. Er werden dan twee varkensmanden naast elkaar op het bagagerek geplaatst. In elke mand plaatsten ze een bende varkensjongen. Op elke mand plaatste men een tweede mand omgekeerd er bovenop. Alles werd stevig met touwen vastgebonden. Wanneer Arthur en Florent Bafcop met hun "poester" Marcel Huyghe (1901-1993) heel vroeg aanwezig waren op de markt van Roeselare om een goede plaats te hebben, zetten ze eerst hun manden uit. Het gebeurde dat er één van hen in het stro in "de mande" zich te rusten legde en ondertussen hun stand bewaakte terwijl de anderen in de vrachtwagen nog een dutje deden op een kussentje. Ze moesten hun manden bewaken wanneer de "kwaje karwaten" van het Houtland naar

de markt kwamen. Zij palmden andermans plaats in. Ook Florent heeft nog in zo'n biggenmand geslapen op de markt.

Ze waren soms heel vroeg en gingen dan nog naar een café bij Hagedoorns op de markt. Bij sluitingsuur, om 00.30 uur, moesten ze buiten en ze vertrokken dan direct naar de markt om er plaats te hebben. Ze hadden een vaste plaats op de markt. Hun vrienden Gerard Courtens en zoon Albert vertrokken ook 's morgens vroeg vanuit Poelkapelle. Wie eerst van beiden op de markt aankwam, legde manden op de plaats waar de vrachtwagen van de collega moest komen. Beurtelings vertrok de een vroeger dan de ander.

Op de markt was het op dit vroege uur koud en de biggen kropen dicht bijeen om elkaar op te warmen in de manden. Af en toe kroop er toch een uit en men pakte dan deze big bij een oor en de staart en gooide die terug in de mand terwijl het biggetje luid schreeuwde. Het kon wel eens gebeuren dat men zich van mand vergiste. Wanneer een big bij een ander nest biggen gestoken werd, waren deze soms zo agressief dat ze de indringer konden doden.

Niet alle biggen konden in de meegebrachte manden. Na de eerste verkoop werden er opnieuw biggen ingestoken vanuit de vrachtwagen. Na verkoop ging men naar een café. Daar werd de rekening gemaakt en werd er met contant geld betaald. De koper tekende de biggen met een rode of blauwe stift. De kopers vroegen of ze van één waren (van hetzelfde nest) of of ze van twee waren (van twee nesten). Dan werden ze verschillend gemerkt met het schaartje of met een stift. Ook Florent Bafcop merkte zijn biggen door met een schaartje tophaartjes weg te snijden van de staart. De schaartop was afgerond en omgeplooid naar boven. Zo kon hij mooi in de diepte snijden. De biggenmarkt met uitgestalde biggen bleef er bestaan tot 1984. Men gebruikte er niet alleen biggenmanden. Anderen hadden houten "schetten", zoals de Cloets van Noordschote en Pierson van Luik. Leon Cloet was de koning van de "varkensmarchands". Hij kwam er met drie vrachtwagens.

Op de markt te Roeselare betaalden de handelaars "per mande", ongeveer 50 fr. Er kwamen handelaars van het hele land biggen opkopen op de biggenmarkt te Roeselare.

Jerome Vansteenkiste, knecht van Albert, vertrok rond 11 uur 's nachts. Bovenop de vrachtwagen waren de varkensmanden opgestapeld. Als ze aankwamen op de biggenmarkt werden de "zwiene-

manden” er eerst afgehaald en in een grote ronde verspreid. Deze manden waren ovaal, ongeveer 1,60 m lang, 1,20 m breed en ongeveer 40 cm hoog. De biggen werden dan per nest in zo’n mand gelegd. Er werd veel werk van gemaakt opdat de dieren er goed zouden uitzien. Ze werden met stro grondig opgekuist. Bij kleine nesten werd er soms een ander klein nest bijgeplaatst. Dit lukte niet altijd. De biggen begonnen meestal te vechten. Wanneer er onrustige biggen bij waren werd op de mand een deksel gelegd. Dit was een ovaal met wisselend gevlochten deksel met een ovale opening. Hiermee kon men beletten dat de onrustige varkensjongen er zouden uitspringen.

Wanneer de standen gevormd waren en al het werk uitgevoerd was, kon de markt beginnen. Rond 6 uur ’s morgens kwam Albert aan met zijn Mercedes. Arthur en Florent waren als varkenshandelaars eveneens aanwezig. Luc Adriaen is met zijn oom Albert ook eens meegeweest naar de biggenmarkt te Roeselare. Hij herinnert zich dat Albert met een schaartje haartjes wegsneed aan het staartje bij biggetjes. Het knippen met een schaartje was inderdaad gebruikelijk bij de varkenshandelaars. Door wat haartjes weg te snijden merkten ze hun aangekochte biggen. Ze sneden ook de hoge haartjes weg op de rug, bv. een lijn of een kruis. Het schaartje was aan de zijkant afgerond. Het biggenaanbod van Albert Bafcop was vlug verkocht. Hij had veel succes bij de verkoop door zijn imposant figuur en door zijn bekendheid als sportjournalist.

Op 5 juni 1984 organiseerde André Debruyne nog een laatste traditionele biggenmarkt te Roeselare. Hij is OCMW-voorzitter van Roeselare. In het tijdschrift “De Boer” van 1 juni 1984 verscheen volgende aankondiging: *Roeselare is naast Tongeren en St.-Truiden nog één van drie Vlaamse steden waar wekelijks een biggenmarkt plaatsgrijpt. Door de gewijzigde commercialisatie der jongste jaren is het aantal biggen op de markt en de volkstoeloop van weleer vermindert. Thans wordt door toedoen van onze vakgroepvoorzitter André Debruyne een en ander ondernomen om op 5 juni tussen 8 u. en 11 u. 30 een grootse biggenshow te beleven. De vele handelaars uit West-Vlaanderen en de vrienden van de Roeselaarse markt werken actief mee om er een groot tapijt van biggen te maken waarmee men de glorievolle sfeer van de markten 20 jaar geleden wil doen herleven. Volgens onze vakgroepvoorzitter die voor ons bondsblad wekelijks op*

Afb. 13: Affiche van 1984.

de markt aanwezig is zullen circa 2.000 biggen in de rieten manden en bakken van vroeger neergelegd worden (een aantal wat in 20 jaar niet meer werd bereikt) voor de Vlaanderens wordt 5 juni bijgevolg te Roeselare een enige gelegenheid om nog eens het volkse marktgebeuren met alle allures eraan verbonden te beleven. De belangstelling stijgt met de dag zowel bij de jeugd, de stad, de handelaars -en de vele West-Vlaamse boeren. Het voltallig schepencollege van Roeselare brengt een bezoek aan de show alsmede de Vlaamse T.V. Ook al onze lezers zijn er welkom.

Afb. 14: Laatste biggenmarkt te Roeselare in 1984
Van Links naar rechts: Walter Vanhecke van Vlamertinge, Veearts Coene van Rumbeke, Michel Vandevoorde van Poelkapelle, ?, ?, initiatiefnemer André Debruyne van Roeselare, Raf Gyselinck van Torhout, Roger Vandekerkhove van Leers-Nord, Eric Desein van Lendeledede en Gerard Thevelin van Westrozebeke.

Afb. 15: Laatste biggenmarkt te Roeselare in 1984
Vooraan van links naar rechts: Ivens Kindt van Meulebeke, Dirk Thevelin van Lichtervelde, ?, Valère Thevelin van Staden.

Afb. 16: Laatste biggenmarkt te Roeselare in 1984
Biggenmand met deksel. Van links naar rechts: Abel Stragier van Roeselare, ?, André De Bruyne van Roeselare, ?, Gentil Dewachter van Gistel, ?, ?, Leon Cloet van Woumen-Nieuwpoort die net een biggetje in de mand wierp.

Afb. 17: Laatste biggenmarkt te Roeselare in 1984
Van links naar rechts: André Vandemaele van Meulebeke, Florent Bafcop van Reningelst, Roland Cloet van Noordschote, Remi Goderis van Oostrozebeke, Gentil Dewachter van Gistel, André De Bruyne van Roeselare, Adolf Gheeraert van Waregem, ?, ?, ?, ?, Walter Vanhecke van Vlamertinge.

Veel handelaars werkten mee en waren aanwezig. De scholen van Roeselare werden uitgenodigd, de pers en zelfs de tv was aanwezig. Er werden tientallen foto's gemaakt van deze feestelijke allerlaatste biggenmarkt te Roeselare. De varkens werden tentoongesteld in manden, onder meer deze van Florent Bafcop, en in houten bakken.

Afb. 18: Het "poederen" der biggen
Rechts: varkenshandelaar De Buck.

Afb. 19: De "marchands" bespreken
onderling nog even hun prijzen
Rechts op voorgrond: De Buck.

Ter gelegenheid van deze feestelijke allerlaatste biggenmarkt werd een affiche gemaakt op A3-formaat in sepiakleur met de "herinnering aan Roeselares biggenmarkt 30-40 jaar geleden". Bovenaan rechts zijn de Sint-Amandskerk en het standbeeld van Albrecht Rodenbach afgebeeld. Beiden staan aan het Sint-Amandsplein te Roeselare waar de wekelijkse biggenmarkt plaatsvindt op dinsdag. De foto's geven een mooie getuigenis van deze markt met de typische varkensmanden tijdens het interbellum.

Afb. 20: De biggen worden tentoongesteld.
Rechts: August Leus.

Afb. 21: Het wegen (Schatten van het gewicht).
Van links naar rechts op de voorgrond: Arthur Vanbrabant van Houthulst, August Leus van Bavegem.

Afb. 22: Het "afbieden"
Rechts Odiel Duck.

Rond 1985 werden de biggen niet meer getoond te Roeselare. Ze waren ook niet mee in de vrachtwagen. De handelaars kwamen wel samen in een café om de prijs te maken.

2.4. Waregem

Op zaterdagmorgen was er biggenmarkt te Waregem aan de kerk. Albert Bafcop ging er elke week heen. De biggen werden er in man-

den tentoongesteld. De markt begon om 6 uur. Er moest betaald worden voor de standplaatsen.

2.5. Nieuwpoort

Te Nieuwpoort was er een biggenmarkt op het H. Geeraertplein. In het Openluchtmuseum te Izenberge worden drie biggenmanden bewaard die er gebruikt werden. Ze komen van de herberg "Café du Commerce" te Oostduinkerke.

2.6. Torhout

Er bestond ook een biggenmarkt te Torhout aan de Kalvermarkt. Nolf uit Torhout was er gekend. Torhout was een kleinere markt en is vroeger gestopt dan Roeselare. Het waren vooral particulieren en kleine "marchands" die in Torhout biggen kwamen kopen. De dieren werden aangevoerd uit het Houtland: Aartrijke, Ichtegem, Ruddervoorde en Zwevezele. Soms was er wel eens een week geen markt te Torhout. De prijs voor de biggen werd gemaakt op de biggenmarkt van Roeselare. De biggen werden verkocht per "ben" (biggenmand), een nest van zo'n 12 à 13 biggen. De "viggen" moesten een dikke staart hebben. Een big met een dun staartje zouden ze nooit kopen. Op het einde van de markt waren er bennen die niet verkocht geraakten. (8)

2.7. Brugge

De wekelijkse biggenmarkt op zaterdag was op de Vrijdagmarkt te Brugge, aan het Zand. In de onmiddellijke omgeving was het slachthuis, nu de Beurshalle, en de Zwijnstraat. De varkensmarkt bleef er bestaan tot in 1940. In die periode waren het open manden, zonder deksel. De varkenshandelaars hadden 3 à 4 manden bovenop hun wagen op een bagagerek. De biggenmarkt ging zo'n 80 meter ver langs de gevels van de toenmalige hotels aan de Vrijdagmarkt. Op de gevel van het "Hotel de la Paix" was in de jaren '30 op de gevel geschilderd: "E.VANCOILLIE-VANOVERSCHEL-DE VEEHANDELAAR". (9) Varkenskwekers kwamen van andere streken, tot uit Wallonië, om op de Vrijdagmarkt biggen aan te kopen. Ook particulieren kochten één of enkele biggetjes om ze vet te mesten. Ook grote bedrijven zoals meelfabrieken deden dat. Het varkensvlees werd aan hun personeel te eten gegeven. De biggen

Afb. 23: Het "handjes klappen" : ze zijn verkocht!
Op de achtergrond links: de vrachtwagen van Arthur Bafcop van Reningelst.

Afb. 24: Biggenmarkt in het Openluchtmuseum te Izenberge, foto op 5 oktober 2002.

(8) Medegedeeld door de schepen van landbouw van Eernegem op 14 september 2001.

(9) Jaak A. RAU, Het Brugge van toen. Brugge, 1980, blz. 98-99.

(10) Medegedeeld door Henri Himpens te Loppem op 9 maart 2002.

Afb. 25: De driewielkar van landbouwer Himpens.

Afb. 26: De biggenkooi van Camiel Himpens, herbruikt als museumrek.

werden door de landbouwers naar de biggenmarkt vervoerd. Tot voor 1940 reed biggenhandelaar Camiel Allaert van Oostkamp met zijn fiets rond bij de boeren om biggen op te kopen, ook bij Camiel Himpens in de Molendreef 13 te Loppem. Ze bereikten een akkoord voor de verkoop en Camiel Himpens moest de biggen naar de wekelijkse biggenmarkt te Brugge voeren. ⁽¹⁰⁾ Dit was op zaterdag en het gebeurde vier tot zes maal per jaar, wanneer hij biggen had. Hij had immers maar een paar zeugen. Zoon Henri Himpens is nog vaak meegeweest. Ze moesten vroeg opstaan, 's winters moesten ze met een petroleumlantaarn rijden. Camiel Himpens had een "viggenkooi" in donkerrood beschilderd eikenhout. De kooi is bewaard in het privaatmuseum van zoon Henri en staat nu op zijn kant. Er zijn legplanken ingeschoven voor het tentoongesteld alaan. De kooi is 84 cm breed, 160 cm lang en 61 cm hoog. Het afsluithekken meet 96 (met bovenlat van 136 cm) op 86 cm. De naam van Camiel Himpens was op de kooi geschilderd. Hij gebruikte dit samen met zijn buur-landbouwer. De "viggenkooi" werd op zijn driewielkar geplaatst. Dit paste perfect.

De biggenkooi werd volgeladen met de verkochte biggen. Er werden biggen van verschillende nesten samengestoken. De biggen vochten vooral wanneer er andere biggen bij een bestaand nest in hun hok gestoken werden. Ze zouden zich erbij doodvechten. In een nieuw hok was het probleem minder. Na een vervoer van één tot twee uur met paard en kar waren ze rustig wanneer ze in Brugge aankwamen. Camiel Himpens had een bundel stro mee en strooide hiermee een biggenmand van de biggenhandelaar Miel Allaert goed vol en plaatste er zijn verkochte biggen in. Miel Allaert merkte onmiddellijk zijn aangekochte biggen door met zijn schaarje een knip te geven in de haartjes van de dieren. Dit was een code waarmee de handelaars hun eigendom merkten. Later werden er stiften gebruikt bij de veehandel. In een café werd de landbouwer dan door de varkenshandelaar betaald. Wanneer de varkenshandelaars goede zaken gedaan hadden, hadden ze redelijk wat gedronken en keerden "zwenselend" met hun auto terug naar huis! Op maandag was er koeienmarkt op de Vrijdagmarkt te Brugge. In de gevels zijn er nu nog ijzeren ringen zichtbaar waaraan de runderen vastgebonden werden. Er waren afzonderlijke "marchands" voor biggen,

vette varkens, runderen of paarden. De “viggenmarchands” gingen ook naar andere biggenmarkten: Torhout, Roeselare en Eeklo. Dit was een grote markt. Vanaf de jaren '40 kwamen de varkenshandelaars aankopen op het hof. Ze kwamen regelmatig en namen de biggen mee. De prijs werd per week gemaakt en bij akkoord werd er in elkaars handen geslagen. De prijzen van de verschillende handelaars weken niet veel af. Soms kwamen er zelfs drie handelaars over de vloer. Wanneer landbouwer Himpens biggen had die in elkaars staart beten, gingen ze “zoete terre” kopen en streken dit aan de staart opdat er niet meer aan zou worden gebeten. Eenmaal ze bloed geproefd hebben blijven varkens immers elkaar opeten.

2.8. Eeklo

Een aantal West-Vlaamse varkenshandelaars ging ook naar de wekelijkse biggenmarkt te Eeklo. De biggenmarkt was op de Grote Markt, aan de rechterkant en paalde aan de wekelijkse kraampjesmarkt op donderdag. Er was reeds in 1403 sprake van een varkensmarkt te Eeklo. In een Oostends nieuwsblad uit 1864 staat te lezen: “De Zwijnsmarkt van Eecloo is iets wonderbaars, ze treft hare weergave niet aen in Europa. Den donderdag als wanneer de weekmert gehouden wordt, is het geene zeldzaamheid twee duizend zwijns van alle ras en van allen ouderdom op de markt van dit handeldrijvend stadje vergaderd zien”. De donderdagdrukte begon al om twee uur 's nachts. Vanuit heel Vlaanderen kwamen kooplui naar Eeklo afgezakt. Pas om zes uur werd de markt op gang gefloten door een veearts. Rond 1900 lagen de biggenmanden en biggenkooien her en der verspreid over het plein tijdens de biggenmarkt. Deze markt was afgeboord met natuurstenen palen met een ijzeren ring bovenaan. De palen stonden op ongeveer 2 meter van elkaar. Aan de metalen ring werden dieren vastgebonden tijdens veemarkten en veeprijskampen. In 1955 werden de biggen tentoongesteld in houten bakken zonder bodem. De bakken waren gevuld met stro. Het was een grote biggenmarkt. Tot 1970 waren er geregeld meer dan duizend biggen op de wekelijkse markt. Nadien kwijnde de markt stilletjes weg, zelfs zonder de varkenspest. ⁽¹¹⁾

2.9. Zottegem

In 1913 was er nog een wekelijkse markt voor “viggens” op dinsdag te Zottegem. ⁽¹²⁾ Dit was in de Neerhofstraat. Er kwam veel volk

Afb. 27: De biggenmarkt te Eeklo omstreeks 1900 (www.eeklo.be).

Afb. 28: De biggenmarkt te Eeklo in 1955 (www.gva.be).

(11) www.eeklo.be

(12) Provinciale almanak en wegwijzer van de stad Brugge en der provincie West-Vlaanderen voor het jaar 1913, blz. 38.

Afb. 29: Varkensmarkt te Geraardsbergen.

naartoe. De biggenmarkt bestaat er niet meer, maar de straat wordt er in de volksmond nog steeds “Varkensmarkt” genoemd.

2.10. Geraardsbergen

Op een postkaart, verstuurd in 1909, zien we de varkensmarkt te Geraardsbergen. De houten varkenskooien werden met paard en kar aangevoerd.

3. Varkensmanden

Guido Vermeulen vermeldt in zijn volkskundige studie “*Het mandenmakersambacht*”:

VARKENSMANDEN. Afmetingen volgens specialist mandenmaker A.Verstraete uit Lo: gl. 1,55 m, gbr. 1,12 m, h. 33,5 cm. Gewicht vers gemaakt 22,5 kg. Wissen: 17,5 kg, 5 kg latten (slepers). Werk: 9 uur.

VARKENSMANDE. Westvl. Zwienemande. De ovale varkensmand uit witte “wijmen” wordt gebruikt om varkensjongen op de markt ten toon te stellen. Soms voorzien van een soort deksel, eveneens uit wiewow, in de vorm van een lampekap om de varkensjongen te beletten uit de mand te springen. ⁽¹³⁾

Voor mandtypes in verschillende maten (zwijnenmanden bv nrs. 1 tot 8) heeft de mandenmaker een tabel waarop, voor elk mandennummer, de verschillende maten in centimeter aangegeven zijn. Bij het voorbereiden van de bodemwissen en onder het vlechten worden de maten gecontroleerd met een gewone meetlat of een dubbele meter. Bij mandenmaker Aloïs Verstraete uit Lo verminderde de vraag naar vlechtwerk reeds rond 1949. Hij vlocht dan nog bijna uitsluitend “zwienemanden” en kansels. ⁽¹⁴⁾ Aloïs Verstraete, geboren te Lo op 13 maart 1906, overleed er op 6 september 1972. In zijn lange loopbaan had hij letterlijk alles gemaakt, ook grote ovale varkensmanden, waarin de biggen op de markt tentoongesteld werden. Hij werd “Wiesten de mandemaker” genoemd. ⁽¹⁵⁾

Arthur Bafcop gebruikte ook reeds dergelijke varkensmanden. Regelmatig moesten ze nieuwe manden laten maken. Ze versleten na een vijftal jaar want ze gooiden de manden van de vrachtwagen op de grond. Florent Bafcop ging dan een aantal manden bestellen bij Jacob in Reningelst: de baan naar Poperinge, op de hoogte. Ook de brandweer van Reningelst kocht zijn manden bij deze Jacob. Zij

(13) Guido VERMEULEN, *Het mandenmakersambacht*. Nieuwpoort, 1973, blz. 78.

(14) Hervé STALPAERT, *Ambacht en bedrijf, Schrift 3 Bond van de Westvlaamse Volkskundigen*, Brugge, 1972, blz. 17-25.

(15) A.R. Gousseij, Lo - Aloïs Verstraete overleden. In: *Bachten de kupe*, 1973, nr. 2, blz. 42-43.

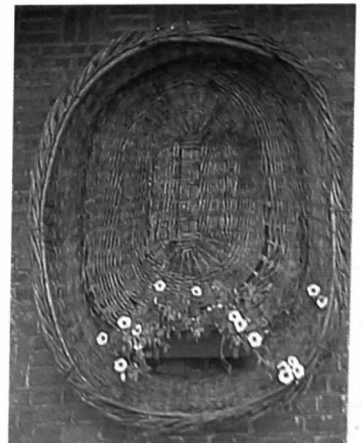
(16) F.V., Manden maken is ook een volkskunst. In: *Het Wekelijks Nieuws*, 22-10-1971.

Afb. 30: Gerestaureerde varkensmand van de varkenshandelaar Florent Bafcop in de tentoonstelling "Knol Hespenebeen".

gebruikten deze manden als filter, wanneer ze water moesten oppompen uit een vijver. Jacob te Reningelst was, net als Lysarde te Waregem en Ronsse te Wervik, één van de oude mandenmakers-geslachten die de kunst en de precisie van het mandenmaken kenden. ⁽¹⁶⁾

Toen in 1984 een laatste volkse biggenmarkt werd ingericht, gaf Florent Bafcop zijn varkensmanden aan zijn vriend-organisator André De Bruyne voor gebruik op deze markt. Eén exemplaar bleef achter te Reningelst omdat de bodem er half uit was. Het werd op biggenmarkten soms als deksel gebruikt voor woelige biggen. De afmetingen bedragen: lengte: 190 cm, breedte: 120 cm en hoogte: 35 cm. De mand is net als andere biggenmanden door de eigenaar gemerkt. Er werden op de zijkanten telkens twee vierkante vlakken met lichtgroene verf aangebracht, met enkele cm erboven een streep in donkergroene verf. Met deze aangebrachte eigendomsmerken konden de varkenshandelaars gemakkelijk hun eigen manden terugvinden. Deze unieke biggenmand werd van 14 tot 21 september 2001 tentoongesteld te Eernegem ter gelegenheid van de volkskundige activiteiten rond "Knol Hespenebeen".

Afb. 31: Varkensmand in Het Labyrint te Kessel, foto op 28 juli 2001.

Op de binnenkoer van de herberg "Het Labyrint" te Kimmel, drie huizen rechts van de woning van Albert en Maria Bafcop-Moerkerke, hangt momenteel een varkensmand. De mand hangt aan de gevel, onder de oversteek (de "ozing"), van een schuur rechts aan het binnenplein van de herberg, ingang langs de poort. Ze hangt er in weer en wind, en is daardoor aan het vergaan. De mand is reeds helemaal uitgezakt. In de opening heeft men een plantenbak aangebracht.

De afmetingen bedragen bij benadering: lengte: 1,60 m, diepte: 1,20 m, hoogte: 35 cm. De diepte en de hoogte komen overeen met het exemplaar van Florent Bafcop. De mand van Kimmel is wel 20 cm korter. Ze is ook fijner gevlochten. De bovenrand is op regelmatige afstand verstevigd met toegedraaide ijzerdraad. Op de rand zijn er merktekens aangebracht: ingekraste strepen, die zwart ingekleurd werden. Van boven is de mand meer toegeflochten en de houten verstevigingsband aan de binnenkant is hoog aan de bovenrand bevestigd, terwijl bij het exemplaar van Reningelst de verstevigingslat onder de randopeningen aangebracht is. Beide varkensmanden staan op twee houten latten. Bij navraag konden wij bij de waardin van "Het Labyrint" vernemen dat deze mand niet van de varkenshandel van Albert Bafcop komt. De uitbaters van het Labyrint vonden destijds een viertal gelijke varkensmanden bij het grof huisvuil te Geluveld. Ze stonden buiten aan de weg naar Beselare, niet al te ver over het kasteel. Er zijn op die weg enkele kleine huizen, daar voorbij stonden ze buiten, aan de rechterkant van de weg. Ze kregen van de bewoners toestemming de manden mee te nemen. De mand die nu uithangt is de laatste die overgebleven is. Eerst hadden ze een mand op de binnenkoer gezet, opgevuld met aarde en beplant met bloemen. Deze mand is na een tijd helemaal verpulverd. Er was waarschijnlijk maar één varkenshandelaar te Geluveld, namelijk Marcel Oryn. ⁽¹⁷⁾

Luc Traen van de Peperstraat te Brugge, herinnert zich dat ze bij hem thuis in de schilderswinkel ook nog een varkensmand hadden die ze gekregen hadden van varkenshandelaar Arthur De Jaghere die de herberg "Derby" uitbaatte te Jabbeke. In 1949 was er een varkenshandelaar O. De Jaghere in de Bruggesteeweg nr. 42 te Jabbeke. De "vikkenmand" werd door de familie Traen geschonken

(17) Medegedeeld door Florent Bafcop te Reningelst op 29 juli 2001.

aan het rustoord “Ten Bogaerde” te Sint-Michiels-Brugge. De varkensmand werd er als decoratief element een tijdlang opgehangen aan de muur van de refter. Later belandde de mand in de kelder en is ondertussen verdwenen: de biggenmand werd met de vuilniswaggen meegegeven.

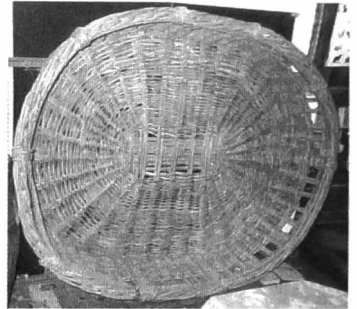
Een andere varkensmand mét deksel wordt bewaard bij Henri Himpens te Loppem, een gepensioneerde landbouwer met een interessante collectie landbouwalaam op zijn ouderlijk hof in de Molendreef 13. Het deksel is conisch, en van boven open.

Afmetingen van de mand: hoogte: 33 cm, bovenkant: 133,5 x 174 cm, onderkant: 117 x 150 cm. Afmetingen van het deksel: hoogte: 31 cm, bovenkant: 116 x 150 cm, onderkant: 133 x 174 cm. Aan de onderkant van de mand zijn verstevigingslatten aangebracht. De horizontale “wijmen” zijn groenachtig. De mand is gemerkt met donkerrode verf, aan de zijkant met een vlak en aan de bovenkant met een streep. De bovenrand is door de mandenmaker verstevigd met tien banden vlechtwerk. De “viggenmand”, zoals het voorwerp daar genoemd wordt, komt van de grote biggenhandelaar Camiel Allaert aan de Vierwege nr.23 te Oostkamp. Zijn zoon Dolf Allaert doet nu nog in varkens en hij had meerdere familieleden die varkenshandelaar waren, onder meer André Allaert te Jabbeke. Het is mogelijk dat de “viggenmand” van Camiel Allaert in Oost-Vlaanderen vervaardigd is omdat hij veel naar Eeklo ging om er biggen te verkopen.

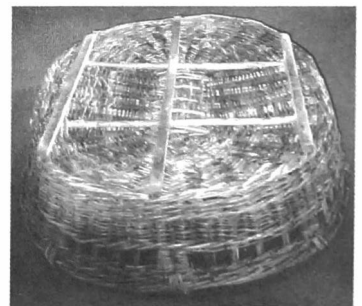
De varkensmanden waren bij Berten Bafcop thuis opgehangen aan een katrol.

Aan het plafond van de garage te Kemmel waren twee metalen buizen met een hendel bevestigd. Aan iedere buis waren twee koorden opgerold met aan het uiteinde een dubbele haak.

Wanneer de knecht Jerome met de “beestencamion” terugkeerde van de markt, reed hij de vrachtwagen in de garage van Albert Bafcop. Hij klauterde op het bagagerek waarop lege varkensmanden gestapeld waren. De twee buizen waren juist boven de varkensmanden, en Jerome moest eerst het systeem ontgrendelen door de grendel van ongeveer 30 cm omhoog te duwen. Door met de

Afb. 32: Biggenmand van Allaert op 9 maart 2002.

Afb. 33: Onderkant van de biggenmand van Allaert.

Afb. 34: Biggenmand van Allaert met deksel.

Afb. 35: Foto van het ophang-systeem, 20 juni 2001.

Afb. 36: Foto op 29 juli 2001 van de woning Albert Bafcop te Kemmel met rechts de garagepoort.

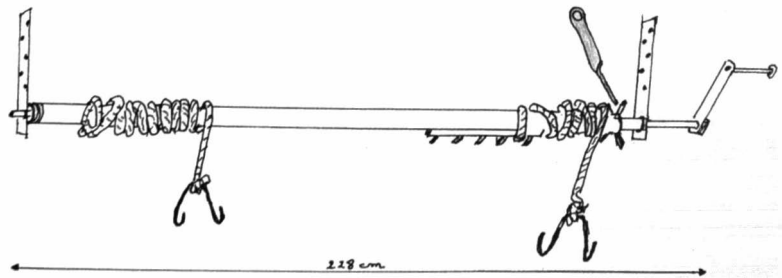
Afb. 37: Ophangstelsel voor de biggenmanden van Albert Bafcop.

hendel links te draaien kwamen de touwen met dubbele haken naar beneden. Hij stak de dubbele haken in een stapel manden en door met de hendel rechts te draaien kwam het geheel omhoog en bleef daar door een ratel-vergrendelingsstelsel. De afstand tussen de vier haken bedroeg ongeveer 180 cm. ⁽¹⁸⁾

Het plafond van de garage is ongeveer 4 meter hoog. Beide ophangsystemen waren aan de houten balken bevestigd met bouten. Beide buizen waren op redelijk grote afstand van elkaar. Op zondag 30 december 2001 heeft Luc Adriaen deze ophangsystemen uitgebroken en gerecupereerd. Dit was de dag voordat de sleutels definitief afgegeven werden aan de nieuwe eigenaar van het pand, de Kredietbank te Kemmel.

De lengte van de buis met as bedraagt 228 cm. Deze lengte past voor een varkensmand. De mand van Florent Bafcop is 180 cm lang en 120 cm breed.

De buis heeft een diameter van 4,5 cm. Aan de zijkant is schroefdraad getrokken. Het is blijkbaar een oude gasbuis. Het ophangstelsel kon geblokkeerd worden zodat de manden niet terug naar beneden vielen. Hiervoor was een grendel, een ijzeren lat van ongeveer 30 cm lang, eveneens met een bout op de balk bevestigd. De grendel kon vrij scharnieren. Op één derde van het uiteinde was de

lat getorst. Het uiteinde kon gevangen worden door één van de vier ijzeren pinnen die op het uiteinde van de buis gelast waren, hierdoor werd het terugdraaien belet. Deze blokkeringslatten werden niet gerecupereerd. Dit ophangstelsel zou vervaardigd zijn door Cyriel Moerkerke (Kemmel 1888-1963), schoonvader van Albert

(18) Vaststellingen te Kemmel door Luc Adriaen op 20 juni 2001.

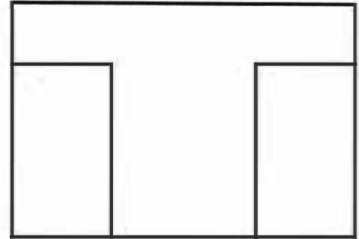
Bafcop. Cyriel was schrijnwerker in Kemmel. Hij was zeer handig en had een gevoel voor techniek. In de jaren '20 was er in de streek zoveel werk door de heropbouw na de Eerste Wereldoorlog dat aan Cyriel ook gevraagd werd daken en kleine verbouwingen te doen. Op die manier werd hij een volwaardig aannemer die ook plannen tekende en zelfs elektriciteit leerde toen de streek geëlektrificeerd werd.

Florent legde zijn varkensmanden op een verhoog, op de zolders van de lage garages aan beide kanten van zijn garage voor de vrachtwagen.

4. Vervoer met "Den Olifant"

In Poperinge en Roeselare werd het vervoer gedaan door "Den Olifant", een heel grote vrachtwagen met drie verdiepingen varkenshokjes. Met "Den Olifant" kwamen veel mensen mee, 8 tot 10 opkopers. De kopers kwamen mee in een afzonderlijke ruimte in de vrachtwagen, een "cabine". Ze kwamen op maandag en vrijdag om varkens en zetten ze af bij de klanten (kopers) in het Hageland, Vlaams-Brabant.

1. De eerste die met de Olifant reed was De Wachter uit Putte.
2. Norbert Bafcop heeft tijdens de oorlog een tijdje dit vervoer en de vrachtwagen overgenomen van De Wachter om biggen te vervoeren. Zijn vrachtwagen reed op hout tijdens de oorlog. Norbert reed met de biggen vanuit Poperinge naar klanten in het Hageland (Vlaams-Brabant).
3. Florent Weyns van Heist op den Berg heeft de vrachtwagen van Norbert overgenomen. Weyns nam alle biggen weg. Hij kocht werkelijk alles op en bracht ze ter plaatse. Normaal begon de biggenmarkt te Poperinge om 6 uur 's morgens. Als Weyns er nog niet was, verkregen de varkenshandelaars een lage prijs voor de biggen. Daarom werd er gewacht tot Weyns aanwezig was. Het gebeurde ook wel eens dat Weyns meer varkens gekocht had dan er plaats beschikbaar was in de "Olifant". Florent Bafcop gaf dan twee van zijn manden mee om bovenaan op de "Olifant" te plaatsen en vast te maken. Ze moesten die manden de volgende week terug meebrengen.

Afb. 38: Doorsnede van de garage.

Afb. 39: De "Olifant" van Norbert Bafcop.

Afb. 40: Norbert Bafcop en Georges Van Leecke aan de cabine van de "Olifant".

Na de periode met "Den Olifant" heeft Norbert voor de Duitsers gereden. Toen Florent nog te Leuven studeerde voor veearts, werd hij door Norbert afgehaald en reed hij met Norbert mee in zijn vrachtwagen die hij met hout stookte. Norbert kwam van Limburg met Duits materiaal. In Aalst brak het "roulement" van de vrachtwagen van Norbert. Norbert en Florent moesten in het College van Aalst slapen terwijl de Duitse soldaten de vrachtwagen bewaakten en herstelden. Daarna zijn ze naar Reningelst gereden.

5. De term "viggen"

Biggen werden vaak "viggen" genoemd. Men sprak ook van "zwie-nejoengen".

Deken De Bo vermeldt in zijn Westvlaamsch idioticon ⁽¹⁹⁾ vikken en viggen, maar geen biggen:

VIGGE, o. Zie VIKKEN. "Een zeughe met twee zwarte vigghenen." (C.Vrancx)

VIGGHE, bij Kil. (Kiliani etymologium), zie VIKKEN.

VIGGHEN, id., zie VIKKENEN.

VIKKEN, o., meervoud vikkens, verkleinwoord vikkentje. Jong verken, bij Kramers Bigge genaamd, fr. jeune cochon. Eene zeug met hare vikkens. Een klein vikken. Een groot vikken. Eene bende vikkens in eene renne naar de markt voeren. - In 't Land van Aalst Viggen. Kil. Vigghe, porcellus.

VIKKENBENNE (wvl. VIKKEBENNE, zie N), v. Hetzelfde als Verkensrenne.

VIKKENEN, vikkende, gevikkend, b. en o. w. Vikkens werpen, biggen werpen, fr. cochonner. De zeug heeft gevikkend. - In 't Land van Aalst zegt men Vigggenen. Kil. Vigghe, edere porcellos.

VIKKENMOËR (wvl. VIKKEMOERE, zie N), v. Zeug met vikkens, met biggen.

J.Vercoullie geeft in zijn etymologisch woordenboek geen verklaring van de term "vigghe": big v. + Nederduitsch bigge, Hoogduitsch bick; daarnevens Middelnederlandsch bagghe, voorts Angelsaksisch pecg (Engels: 'pig) en Middelnederlandsch en Westvlaamsch vigghe: oorsprong onbekend. ⁽²⁰⁾

6. Formulieren

Men moest viermaal schrijven: vervoerdocument, inschrijvingsboek, ontsmettingsboek, factuur. Indien de inschrijvingen in de

(19) Leonard-Lodewijk DE BO, Westvlaamsch idioticon. Gent 1892, blz. 1140 en 1142.

(20) J. VERCOULLIE, Beknopt etymologisch woordenboek der Nederlandsche taal, derde druk. Gent 1925, blz. 35.

boeken niet juist waren, kon men een correctionele veroordeling krijgen. Florent Bafcop heeft nooit problemen gehad.

Vervoerdocument ('passavant').

Er was een vervoerdocument ("passavant"), een groen formulier, enkel in de grensstreek. Het werd door het Ministerie van Financiën "Onafgetekende Gelei-Aangifte" genoemd. Florent had een passavant zonder stempel mee als hij om "zweijnejongen" ging voor de markt, om aan de commiezen te tonen.

Eerst waren er witte passavants. Deze moesten een stempel hebben. Hiervoor moest men naar de douane. Later, rond 1960, waren het blauwe passavants. Deze mocht men zelf schrijven.

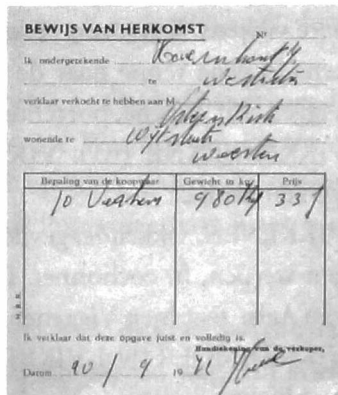
Bewijs van herkomst

Op dit formulier werd de verkoper, de koper, de koopwaar, het gewicht en de prijs vermeld. De verkoper moest een formulier van herkomst kunnen afleveren.

Afb. 41: Groen vervoerdocument 'Onafgetekende Gelei-Aangifte' (volgnummer 152), gedateerd 28-07-1958. Het werd door Herman Bafcop gedrukt.

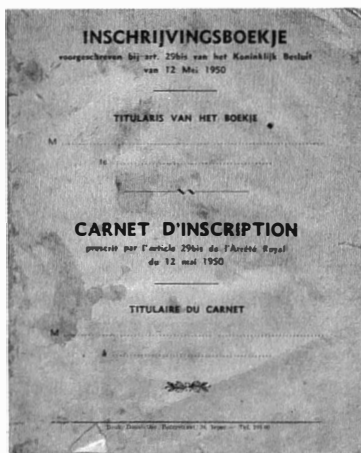
Afb. 42: Dit formulier van 7-09-1963, gedrukt door Herman Bafcop te Reningelst (H.B.R.), vermeldt ossen en een vaars.

Afb. 43: Albert Bafcop gebruikte eenzelfde formulier, eveneens door Herman Bafcop gedrukt. Dit document werd op 20-09-1972 ingevuld en ondertekend door Jerome Vansteenkiste, "facteur" van Albert Bafcop.

Inschrijvingsboekje

Het was volgens de wet verplicht de verkopen in te schrijven in een boek. Hierin werden de merken genoteerd: in de nek, rechter of linker bil, de schouder: halve of hele pluim aan de staart. Bij kleine nesten werden de biggen soms samen gestoken en gemerkt met de schaar.

Afb. 44: Inschrijvingsboekje voor aan- en verkoop van varkens bij de veehandel Albert Bafcop te Kemmel in de periode 1964-65. Het boekje werd gedrukt bij Dumortier, Boterstraat 34 te leper.

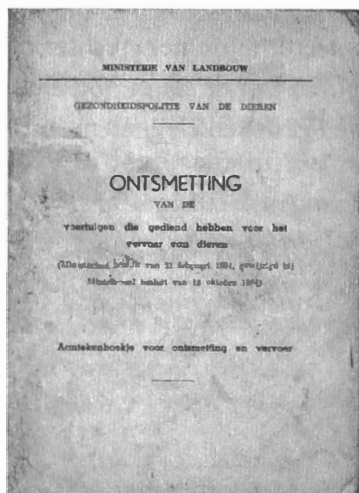

Afb. 45: Inschrijvingsboekje van Florent Bafcop. Het boekje dateert van 23-11-1965 tot 21-11-66 en werd gedrukt door H.B.R. (Herman Bafcop Reningelst). Ook Origène Bafcop staat meermaals als herkomst van de biggen vermeld. Florent vervoerde zijn biggen.

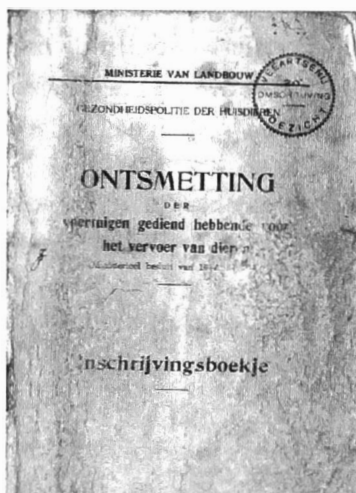
Afb. 46: Binnenbladzijde van een inschrijvingsboekje. Net als bij het boekje van Albert Bafcop is er een kolom "Merk der biggen" bij de "Beschrijving van het dier". Hier werd genoteerd hoe en op welke plaats de nesten gemerkt werden. Net als bij Albert Bafcop staat vaak vermeld "viggen" in plaats van biggen.

DAG EN JAARSTREKING VAN HET DIER	VERKOPER		Beschrijving	van het dier			LID VAN HET WEGEN VAN HET DIER	KOPER
	NAAM EN VOORNAMEN	WOONPLAATS		Naam van de Orde	Links der bil	Rechts der bil		
24-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
25-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
26-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
27-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
28-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
29-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
30-11-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
01-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
02-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
03-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
04-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
05-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
06-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
07-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
08-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
09-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
10-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
11-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
12-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
13-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
14-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
15-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
16-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
17-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
18-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
19-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
20-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
21-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
22-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
23-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
24-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
25-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
26-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
27-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
28-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
29-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
30-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
31-12-65	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
01-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
02-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
03-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
04-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
05-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
06-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
07-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
08-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
09-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
10-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
11-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
12-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
13-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
14-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
15-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
16-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
17-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
18-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
19-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
20-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
21-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
22-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
23-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
24-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
25-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
26-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
27-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
28-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
29-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
30-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
31-01-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
01-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
02-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
03-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
04-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
05-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
06-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
07-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
08-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
09-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
10-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
11-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
12-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
13-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
14-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
15-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
16-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
17-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
18-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
19-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
20-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
21-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
22-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
23-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
24-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
25-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
26-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
27-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
28-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
29-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
30-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
31-02-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
01-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
02-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
03-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
04-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
05-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
06-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
07-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
08-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
09-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
10-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
11-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924	1924	1924	1924
12-03-66	Dumortier A.	Wingene	1924	1924	1924			

Ontsmettingsboekje

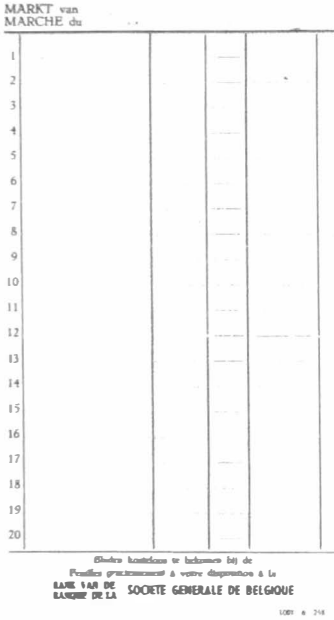
Afb. 47: Boekje voor ontsmetting van de vrachtwagen na varkensvervoer door de veehandel Albert Bafcop te Kemmel in 1971-72. Op het titelblad is een stempel "DIERGENEESKUNDIG TOEZICHT IIIe DISTRICT". In het boekje werd het "Immatriculatienunder" van het voertuig van Albert Bafcop vermeld: VT.307.

Afb. 48: Boekje voor "Ontsmetting der voertuigen gediend hebbende voor het vervoer van dieren". Het boekje is genummerd: 9544 en heeft twee stempels VEEARTSENIJ TOEZICHT 20e OMSCHRIJVING. De nummerplaat van de "autocamion" was N 0201. Het boekje dateert van 29-04-1957 tot 28-06-66.

Na een vervoer moest de vrachtwagen elke keer ontsmet en afgetekend worden. Men schreef niet voor welk product moest gebruikt worden voor de ontsmetting. Het voorschrift was: alles reinigen met water. Dit was niet moeilijk. Wanneer de vrachtwagen leeg was ging Florent hem tonen aan veearts Goethals, in Proven. De veearts keek of de vrachtwagen proper was. In de periode 1990-91 werd zijn vrachtwagen 48 keer door veearts Goethals gekeurd en afgetekend met een stempel in het inschrijvingsboekje van Florent Bafcop. In andere periodes werd de vrachtwagen zelf ontsmet en plaatste Florent zijn eigen handtekening. Bij fout riskeerde men een correctionele veroordeling. Uitzonderlijk werd de vrachtwagen gereinigd in een slachthuis, bijv. het slachthuis van Poperinge, Roeselare, Zedelgem of het slachthuis Pauwels van Reninge. Op 6 april 1985 kreeg Florent bijv. een attest van betaling van 119 fr. voor reiniging van zijn vrachtwagen in het stedelijk slachthuis van Roeselare.

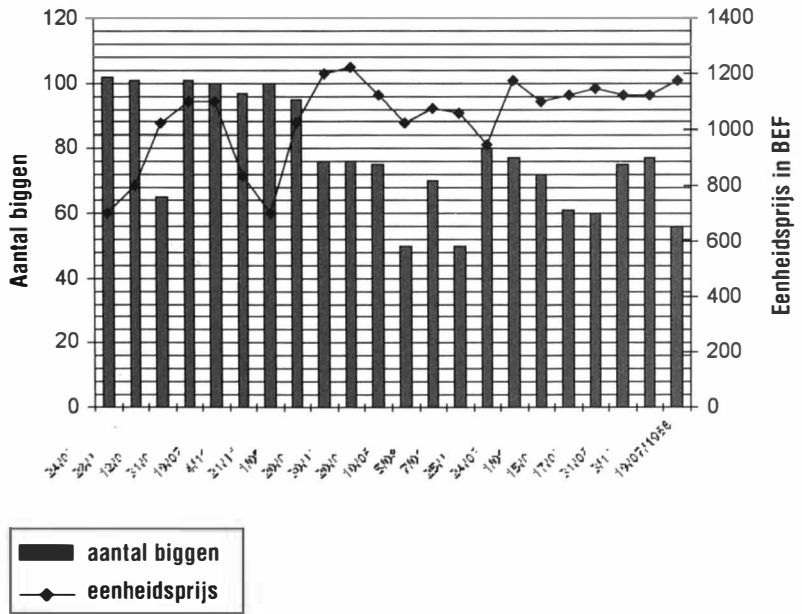
Afb. 49: Een blanco marktlijstje.

Factuur

Een factuur werd gebruikt voor levering van varkens, vooral aan instellingen. Vóór de BTW in 1970 moesten er zegels geplakt worden op de facturen.

De veehandelaars konden op de markten gebruik maken van een gedrukt **marktlijstje** dat door de Generale Bank gratis ter beschikking gesteld werd. Hierop konden ze hun transacties bijhouden.

Biggenleveringen door Florent Bafcop naar Merksplas en Wortel

7. Verkoop van varkens aan instellingen

Arthur Bafcop heeft in de jaren '35-40 nog varkens geleverd aan de psychiatrische instelling te Rekem, tegen de Duitse grens. Het vervoer van de biggen gebeurde met de trein. Er waren in de wagon met houten schutsels hokjes gemaakt voor het vervoer van de biggen. Ze werden in het station van Vlamertinge ingeladen. Peter leverde "bacons", een Duitse variëteit biggen aan Rekem. Deze varkens waren ruw en groot van gestalte. Hij kocht deze "baconzwinen" bij de varkenskwekers Sinnesales te Hoogstade-Linde bij

Veurne. Florent heeft zelf niet moeten leveren aan Rekem, maar heeft rond 1935 nog meegeholpen met zijn vader aan dergelijke leveringen. In Rekem was men zeer tevreden met de leveringen. Zij gaven het adres van Arthur Bafcop door aan de bestuurder van het Rijkslandbouwbedrijf te Merksplas, waar hij ook mocht gaan leveren. Samen met zoon Florent leverde Arthur Bafcop er drie- tot viermaal per jaar met hun vrachtwagen. Er werd nu en dan eveneens geleverd aan het Rijkslandbouwbedrijf te Wortel, en éénmaal per jaar aan de gevangenis van Hoogstraten. Ook aan het verbeteringsgesticht van Ruiselede werd twee- tot driemaal per jaar geleverd. In 1965 moest Florent facturen maken voor Merksplas, Hoogstraten en Ruiselede. Hij deed zelf het vervoer. Om de twee à drie maand bracht Florent 50 à 100 varkensjongen aan Merksplas. Deze instelling was een goede klant.

Florent Bafcop leverde ook varkens aan ziekenhuizen en rustoorden: in Komen, het Hospice te Ploegsteert, het Hospice te Waasten en het 'Oudmanhuis' te Nieuwkerke.

Florent ging vaak naar Sint-Michiels-Brugge met zeugen. Er is daar nu nog 'beestenmarkt'.

8. Piétrinbond

Voorzitter was Victor Debaere. Ze gingen met het bestuur piétrins keuren. Ze hadden iemand die rondging om te tatoeëren, om een oormerk aan te brengen.

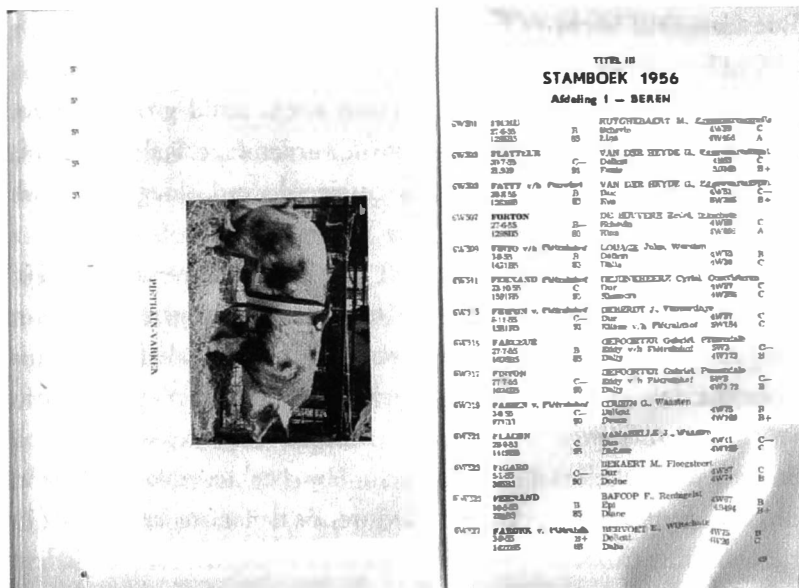
(21) Piétrin pigbook 1954-1958 West-Vlaanderen. Reningelst 1959, 189 blz.

Afb. 50: Bestuur van de Piétrinbond in 1954 (21):

V.l.n.r. boven: Michiel De Bruyne, Advocaat, Secretaris, Rumbeke; Gerard Janssens; Ramskapelle Zoon Strubbe; Florent Bafcop, Reningelst; ?; ?; Henri Sockeel, Krombeke; ?; Marcel Decanniere, Kuurne; ?

onder: Maurice Martens, Zomergem; Gerard Vanderheyde, ing., Eggewaartskapelle; Victor Debaere, Voorzitter, stichter, Roeselare; André Matthys, Oosteeklo; Alfons Strubbe, Tielt; Antoon Berlamont, Izegem.

Afb. 51: Een bladzijde in het Piétrin Pigbook.

Florent heeft de eerste prijs behaald te Tienen met fokbeest “Ferda van Piétrinhof”, zeug van Bergdal, geboren op 5-11-1955 met als ouders Dur en Eliane van het Piétrinhof. Het Piétrinhof was van voorzitter Victor Debaere van Roeselare.

Ze kregen geen toelage van de staat. Alle subsidies waren voor de witte veredelde varkens. Dank zij voorzitter Debaere kregen ze toelating voor toelage. Ze moesten wel langs de vereniging van de witte, veredelde varkens de aanvraag doen. Bestuurslid Berlamont is overgegaan naar de vereniging van de witte varkens en het was gedaan met de Piétrinbond rond 1968-70. In Merksplas waren het enkel witte varkens die door Florent geleverd werden.

In 1959 gaf de vereniging het “Piétrin Pigbook 1954-58 West-Vlaanderen” uit. Het werd gedrukt door Herman Bafcop te Reningelst. Het boek van 189 badzijden bevat de stamboekgegevens van de beren en zeugen. Tevens zijn de Piétrinkwekers erin vermeld en is er een hoofdstuk over het bestuur en het huishoudelijk reglement van de Nationale Vereniging van Kwekers van het Belgisch Varken Piétrin.

9. De varkenshandel Louis Robeyns te Buggenhout ⁽²²⁾

(22) Interview van Luc Adriaen met weduwe Paula Robeyns op 5 juni 2002.

Florent Bafcop heeft regelmatig handel gedreven met Louis Robeyns van Buggenhout. Louis Robeyns kwam regelmatig naar de markt in

Roeselare. Hij kocht er varkens die dan met de vrachtwagen “De olifant” naar onder meer Buggenhout, Keerbergen, Ittegem en Noorderwijk afgeleverd werden. Louis kocht altijd grote varkens. Florent Bafcop hield aarom al de grote varkens speciaal voor Louis bij. Wanneer er over de prijs gediscussieerd werd, sloeg Louis ook altijd zeer hard in de handen.

Louis was een echt dorpsfiguur en een fervent duivenmelker. Hij woonde in de Ravenstraat 42 te Opstal, deelgemeente van Buggenhout. In het dorp doen er verschillende verhalen over Louis Robeyns de ronde. Louis dronk graag een pint en men heeft zijn vrachtwagen dikwijls uit de gracht moeten laten trekken. Hij had zeer goede relaties met de rijkswacht. Hij is echter ook wel eens in de gevangenis terechtgekomen. Gedurende de laatste jaren was zijn rijbewijs ingetrokken. Louis Robeyns is in augustus 1998 overleden. Zijn leveranciers van varkens waren allemaal van West Vlaanderen want Vlaamse “viggen” waren gegeerd omdat ze ‘lang gebild’ waren. Louis Robeyns is met de ‘viggen’-handel begonnen direct na de oorlog 1940-44, maar de beste jaren waren reeds voorbij want vóór de oorlog verkocht men varkens ‘op de poef’ en daardoor waren die boeren ‘in de schaar’ en aan de handelaar gebonden. Albert Vermeersch van Boezinge was zijn grootste leverancier van varkens. Louis Robeyns had een vrachtwagen ‘Austin’ die hij gekocht had van Albert Vermeersch voor 20.000 F. Er konden een 40-tal varkens op en per vak werden er 5 à 6 varkens gestapeld.

In Buggenhout had hij achter zijn woning 3 dubbele varkensstallen en achteraan 2 grote stallen zodat hij een 30 à 40 varkens kon stapelen. Boven de dubbele varkensstallen hield hij duiven.

Louis en later zijn zoon Pierre Robeyns kochten hun varkens vooral van:

- Albert Vermeersch - De Back van Boezinge;
- Albert Courtens - De Back uit Poelkapelle;
- Berten Bafcop van Kemmel;
- Florent Bafcop van Reningelst;
- Pros De Zot van Langemark (+), zijn zoon doet de handel nog verder;
- Vermelen aan het station van Langemark;
- Jef Decloet en kinderen Elie, Georges en Julien van Noordschote. Georges Decloet is rond 1950 op de varkensmarkt van Gent ‘dood-

gesmeten' van een varkensbeer. Hij werd door de beer omhoog geworpen en is met zijn hoofd tegen een ijzeren buis terechtgekomen

Louis Robeyns heeft zelf nooit varkens gekweekt. Hij kocht biggen per nest op de dinsdagse vroegmarkt van Roeselare en ook grote varkens op de maandagmarkt van Poperinge. De varkens waren steeds geringd door de kweker. Bij aankomst in Buggenhout was er normaal een boer aanwezig die direct één of twee van de mooiste varkens opkocht. Dan werden de varkens gevoederd en 's morgens om 04.00 uur werden ze gewassen met een borstel en dan afgewreven met droog stro, vervolgens werden ze bestrooid met talk en afgeborsteld. Zo waren ze klaar om stuk voor stuk verkocht te worden. Op woensdag was het tot in 1974 markt in Merchtem op de 'Varkensmarkt'. Dit was hun beste verkoopplaats. Op donderdag werd met de varkens die niet in Merchtem verkocht werden, naar de markt van Ternat gereden en dan werd normaal alles verkocht. Indien er een paar varkens niet verkocht werden dan kwam een boer die opkopen. Er mocht zeker geen varken overblijven want dat moest gevoederd worden en dat was voor handelaar Robeyns zuiver verlies! Voor de markten werden de varkens tentoongesteld in houten bakken. Die bakken werden samen met 2 "ballo's" stro, door twee man op het dak van de camion vastgemaakt. Het stro werd samen met de varkens door de verkoper geleverd.

Als er jaarmarkt was in de streek moesten ze de varkens reeds 's maandags ter beschikking hebben en gingen ze er speciaal om bij Albert Vermeersch. De jaarmarkt was in Opdorp op de Dries, in Opwijk aan de Jongensschool en in Opstal aan de Kerk. Louis Robeyns kwam soms om 01.00u naar de 'Boerenbond' om de varkens op te laden die hij gekocht had. Hij reed dan naar de markt van Roeselare of Poperinge, verkocht die en kocht dan van de beste jonge zeugen, die hij dan weer aan de Boerenbond verkocht.

Grote varkens van rond 45 kg verkocht hij aan het sanatorium van Alseberg. Op de jaarmarkt van Wemmel was Louis Robeyns in contact gekomen met iemand van het sanatorium. Men moest af en toe een 30 à 40 sterke varkens hebben om de afvalhopen van de sanatoria 'op te kuisen'. Er werd een aanbesteding uitgeschreven. Zij moesten een prijs instellen en na een week wisten ze of er geleverd mocht worden. Er werd dan eerst naar het hoofdbureau in de

Hoogstraat te Brussel gereden, waar gekeurd werd. Tony Corsari, die er secretaris was, reed dan mee naar Alseberg.

In 1955 heeft Louis Robeyns in Buggenhout-Opstal een autoongeluk gehad en daardoor moest hij een tijd met een kruk rondlopen. Hij moest wel "viggen" leveren aan de 'Boerenbond' bij Decock in de Kasteelstraat te Buggenhout. Zijn zoon Pierre, die toen 11 jaar was, heeft toen met de vrachtwagen gereden. Toen ze de varkens aan het lossen waren kwam de politie binnen en ze zeiden tegen Louis dat zijn zoon niet met de vrachtwagen mocht rijden. Pierre heeft dan toch gereden, maar een andere weg genomen. Louis Robeyns heeft nooit de kopers bedrogen maar in dit wereldje was het wel gebruikelijk. De boeren spraken van 'het kruisteken van een beestencommercant': Liegen (Vader), Bedriegen (Zoon), Schelmerij (Heilige Geest) en Sta me bij (Amen).

Pierre Robeyns heeft rond 1980 de varkenshandel van zijn vader overgenomen. Hij is 3 à 4 jaar samen met Charles Clauwaerts van Baardegem varkens gaan opkopen en verkopen. Er werd gezamenlijk rondgereden en verhandeld. 's Avonds werd de rekening gemaakt en de opbrengst verdeeld. Toen hij met de zaak stopte, is Pierre Robeyns zijn collega Albert Bafcop gaan bezoeken op de Kemmelberg.

In Opwijk was er ook een biggenkoopman: Desiré Rottiers die niet naar de 'Vlaanders' trok en enkel kleine "viggen" had. Hij was een concurrent van Louis Robeyns. Tegenwoordig zijn er geen varkenshandelaars meer in deze streek. De Boerenbond koopt nu varkens rechtstreeks van Segers Hybrid. Deze varkens worden voor de meelfabrieken vetgemest en opgekocht door Karel Vermeir, die beenhouwer is in Opdorp.